

Inriktning för Sveriges Lärare

I det följande beskriver förbundsstyrelsen de övergripande konturerna av en fortsatt inriktning för Sveriges Lärare, men vill framför allt stimulera till en bred diskussion och få tillbaka tankar och förslag inför de förslag som ska läggas fram till förbundets kongress våren 2024. Tanken med det här dokumentet är att det ska utgöra en grund för en bred diskussion om inriktningen kommande kongressperiod. Utgångspunkten för Sveriges Lärare är den beslutade kongresspolitik som fastställdes redan 2022 (se bilaga). Nu vill vi ha hjälp med att peka ut riktningen framåt som en naturlig fortsättning, förlängning och fördjupning av den redan beslutade politiken.

1. Omvärlds- och invärldsanalys
 - a. Håller ni med om analysen?
 - b. Finns det ytterligare faktorer som påverkar medlemmars yrkesvardag och därmed vår inriktning?
2. Sveriges Lärares inriktning – utifrån redan fastslagen politik
 - a. Har den föreslagna inriktningen rätt prioriteringar?
 - b. Saknas något?
3. Delaktighet, inflytande och demokratisk förankring
 - a. Vad blir viktigt för att säkra en så bra demokratisk process som möjligt inom förbundet i framtagandet av Sveriges Lärares fortsatta inriktning?
4. Ekonomi
 - a. Vad blir viktigt för att åstadkomma en ekonomi i balans?

I den fortsatta processen kan frågeställningarna behöva justeras utifrån exempelvis målgrupp.

Vårt uppdrag

Sveriges Lärarens självklara uppgift som facklig organisation är att driva frågor som är viktiga för medlemmarna, tillvarata medlemmarnas intressen, företräda och sluta avtal, arbeta för att arbetsmiljö och förutsättningar ska vara goda, verka för ett ändamålsenligt utformat utbildningsväsende¹, upprätthålla en yrkeskunnig, ansvarskännande yrkeskår och ett yrkesetiskt förhållningssätt. Vi ska ta initiativ och agera utifrån vår utbildning och erfarenhet, verka för en hög grad av autonomi och driva professionsutvecklingen framåt. En röd tråd i vår verksamhet är att visa solidaritet inom professionen, nationellt och internationellt, att stå upp för mänskliga rättigheter och likabehandling, för demokratiska grundvärderingar och ta en aktiv roll i partsmodellen.

Vi ska säkerställa att alla medlemmar får inflytande i Sveriges Lärare och många möjligheter att engagera sig. Det arbetsplatsnära fackliga arbetet ska stå i fokus och vi ska mobilisera vår styrka där arbetsgivaren är stark. Vi samarbetar och stöttar varandra inom Sveriges Lärare och ger stor plats för medlemmarna att driva sina frågor tillsammans med andra med liknande behov eller intressen. Vi bygger vår styrka genom välutbildade, kompetenta och engagerade yrkesverksamma arbetsplats- och skyddsombud.

Vårt uppdrag är att stärka lärares och studie- och yrkesvägledares inflytande över sin yrkesvardag, med fler regleringar som tryggar lärares villkor och förutsättningar i sin yrkesutövning, autonomi och en professionsstyrd utveckling.

Analys av vår omvärld och invärld

Ett utbildningssystem som dras isär

Över tid har förskolans och skolans uppdrag blivit svårare och alltmer komplext i takt med ett växande utanförskap i vårt samhälle. På lärares arbetsplatser har även hot och våld successivt blivit mer förekommande. Utbildningsväsendet är en spegelbild av vårt samhälle och våra medlemmar får dagligen hantera konsekvenserna av det hårdare klimatet.

Sveriges Lärare har i [rapporter och undersökningar](#) visat hur utbildningsväsendet dras isär. Barn- och elevsammansättningen i förskolor och skolor har förändrats över tid. Skolsegregationen ökar. Skillnaderna ökar mellan olika förskolor, till exempel vad gäller barnens språkliga förutsättningar. I skolan ökar skillnaderna mellan elevgrupper,

¹ I dokumentet används olika benämningar; utbildningsväsendet, skolväsendet och ibland förskolor och skolor. När alla medlemsgrupper berörs används begreppet "utbildningsväsendet". Med "utbildningsväsendet" avses alla verksamheter från förskola till högre utbildning. Med "skolväsendet" avses de verksamheter som omfattas av skollagens portalparagraf, nämligen förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. I skolväsendet ingår också fritidshem som kompletterar utbildningen i nämnda skolformer (Skollagen 1 kap 1 §).

både i vilka förkunskaper och förutsättningar de har, men också i vilka resultat som eleverna når.

En mycket stor andel elever är i behov av extra insatser, gällande allt från färdigheter i det svenska språket till möjligheterna att nå godkända betyg, behörighet till nationella program i gymnasieskolan samt slutligen en gymnasieexamen. Det kompensatoriska uppdraget har därför blivit mycket svårare nu än vad det var förr. Det svenska skolväsendet, med dess läroplaner, elevernas undervisningsbehov och hur det styrs och resurssätts går inte ihop. Den yttersta konsekvensen av detta är att var tredje elev inte når en gymnasieexamen.

Ett skolväsende som inte möter de största behoven

Det pågår just nu en omfattande finansieringskris av offentlig verksamhet, där det blir alltmer uppenbart att kommunerna inte kommer att klara finansieringen av förskolor och skolor. Frågan har utretts i flera omgångar. Alla utredningar pekar åt samma håll: Kommunerna kommer på sikt inte att klara välfärdsuppdraget, inte minst i förhållande till den demografiska utvecklingen i landet.

Den pågående finansieringskrisen illustrerar tydligt varför skolväsendets finansiering inte kan vara ett kommunalt ansvar. Utbildning är en långsiktig investering i nationens bästa, men att skolan är underkastad kommunernas kortsiktiga budgetregler gör att irrationella beslut fattas ur nationen Sveriges perspektiv.

Som en konsekvens av detta sägs nu många resurspersoner och elevassistenter upp i skolorna, och i vissa fall anställs obehöriga framför behöriga och legitimerade lärare. Till och med lärare hotas på vissa håll av uppsägning, inte minst i privat sektor. Se rapporten *Pengarna är slut*, Sveriges Lärare 2023. Detta drabbar direkt de barn- och elever som har störst behov, men också Sveriges lärare. I förskolan balanseras budgeten genom att öka antalet barn i grupperna, och omöjliggör förskollärares undervisningsuppdrag. Vi vet genom forskning att en förskola av kvalitet minskar barn och ungas psykiska ohälsa.

Redan stora barn- och elevgrupper riskerar att bli större och en redan omfattande undervisningstid riskerar att öka, på bekostnad av planering samt för- och efterarbete av undervisningen. Antalet elever per studie- och yrkesvägledare riskerar öka och fler elever i behov av stödundervisning kommer att bli utan, vilket kommer att öka pressen på undervisande lärare att möta fler individuella behov inom ramen för undervisningen av hela klassen. Det befintliga regelverket med extra anpassningar och särskilt stöd kommer att öka antalet elever som får nöja sig med extra anpassningar från en redan hårt ansatt klass- eller ämneslärare.

Läraryrkets villkor, förutsättningar och arbetsbelastning

Läraryrket är ett av samhällets viktigaste yrken och de förutsättningar lärare får att ta sitt ansvar har inte bara betydelse för barnen och eleverna utan påverkar i sin förlängning hela samhällets utveckling. Samtidigt är lärare en hårt ansatt yrkesgrupp. Olika

undersökningar visar att lärare upplever en högre arbetsbelastning, större psykisk påfrestning i arbetet och blir utsatta för mycket högre nivåer av hot och våld än dels andra yrkesgrupper på hela arbetsmarknaden, dels jämförbara akademiska yrken.

Skolans uppdrag tenderar också att bli alltmer omfattande med en förväntan om att lösa samhällsproblem, snarare än att bedriva undervisning och öka elevernas kunskaper. Till detta kommer att många vårdnadshavare definierar sig som kunder och snarare ser skolan som en serviceinstitution som ska ta hand om deras barn ur en rad andra aspekter än vad som följer av kunskapsuppdraget, vilket framgår av Sveriges Lärares rapport *Skolan – kunskap eller kundservice*.

Detta spär ytterligare på en redan hög arbetsbelastning. Alldeles för många förskollärare vittnar om en bristfällig arbetsorganisation. Det finns stora variationer när det gäller tid och förutsättning för att planera, genomföra och följa upp sin undervisning. Många lärare vittnar om att de sällan eller aldrig hinner med sina arbetsuppgifter under ordinarie arbetstid och att mängden arbetsuppgifter, som varken gör undervisningens eller elevernas lärande bättre, bara har ökat. Dit hör framför allt dokumentationskrav. Det är få som har balans mellan sina arbetsuppgifter under arbetstiden och många lärare känner sig otillräckliga och frustrerade över att inte få ägna sin tid åt rätt saker, eller få gehör för de insatser och åtgärder som de identifierat att barn och elever behöver. Denna etiska stress leder för många till psykisk ohälsa och långa sjukskrivningar.

Till bilden hör också brister i den fysiska arbetsmiljön. Många lärare sitter trångt i rum som tjänar såväl som arbetsrum, mötesrum och materialrum, med bristfällig ventilation och utan möjlighet att ta samtal utan att störa kollegorna.

Det stora ansvar som lärare har speglar sig heller inte tillräckligt väl i lönekuvertet. Lärares relativlönelage har förbättrats det senaste decenniet, men denna utveckling tycks nu vara bruten och kommer sannolikt försämrats som en följd finansieringskrisen om inte huvudmännen agerar.

Under den period då relativlönerna ökade försämrades kollektivets lönestruktur ytterligare. Lönespridningen är liten inom kollektivet och erfarenhet, utveckling och förkovran premieras långt ifrån tillräckligt när det kommer till lön.

Möjligheterna till relevant fortbildning är också eftersatt. Här öppnas möjligheter till förbättring genom införandet av ett professionsprogram.

Marknadsskolan och lärarkårens professionella autonomi

Det världsunika svenska skolexperimentet med offentligfinansierad marknadsskola fortsätter. För några år sedan skrev *Tillitsdelegationen* i sitt huvudbetänkande att ”införandet av nya styr- och ledningsformer för offentligt finansierad verksamhet under 1980-talet och framåt innehöll ett tydligt mått av professionskritik. Olika yrkeskårer inom den offentliga sektorn uppfattades av styrande politiker och ledande byråkrater som svårstyrda och kostnadsdrivande, och de behövde helt enkelt tämjäs med starkare ledning och mer av kontroll.”

Sveriges Lärare har redan i ett flertal rapporter kunnat visa hur konkurrens och marknadskrafter i skolan bidrar till [tystnadskulturens utbredning](#). Lärare utsätts också på olika sätt för otillbörlig påverkan, både i undervisningen och betygsättningen, men också för orimliga krav från vårdnadshavare.

Möjligen står vi nu äntligen närmare ett skifte i den förda politiken. Antalet kritiska röster har ökat och bidragit till en långsiktig förskjutning i debatten som nu också gör att flera partier omprövar sina positioner i utbildningspolitiken. Det öppnar möjligheter för Sveriges Lärare att äntligen få gehör för grundläggande förändringar.

Marknadiseringen med vinstintresset som drivkraft för vissa huvudmän har ofrånkomligen effekter på lärarnas professionella friutrymme. I jakten på elever, kostnadseffektivitet och marknadsandelar ligger det nära till hands för flera huvudmän att försöka styra hur undervisningen ska ske, med vilka metoder och under vilka förutsättningar. Inte sällan kan sådana önskningsparat med en forskning som bedrivs av andra än lärare själva, skapa ännu större inskränkningar i lärares autonomi. Allt större tyngd har också getts till rapportering och kunskapsprov, matriser och obligatoriska moment. Ökad administration och detaljreglering har skapat en ökad stress och en ökad arbetsbelastning, vilket är en av orsakerna till läraryrkets minskade attraktionskraft.

Det politiska landskapet i Sverige

Sedan hösten 2022 har Sverige en minoritetsregering bestående av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Regeringen bygger på ett organiserat samarbete med Sverigedemokraterna, som getts möjlighet att delta även i regeringens interna beredningsprocesser i frågor som anges i det så kallade Tidö-avtalet. Utbildningspolitiken är ett av dessa områden.

Regeringens utlovade politik går i flera avseenden emot ställningstaganden som Sveriges Lärare antagit. Det gäller exempelvis inriktningen att genomföra kraftiga inskränkningar av modersmålsundervisningen och även införandet av den så kallade anmälningsplikten för bland annat lärare att anmäla barn och elever som misstänks sakna rätt att vistas i landet. I andra frågor ligger den deklarerade inriktningen av regeringspolitiken närmare Sveriges Lärare. Det gäller bland annat det statliga ansvaret för förskollärares och lärares fortbildning och införandet av ett nationellt professionsprogram.

Till stor del saknas dock närmare preciseringar av regeringens utbildningspolitik inom en rad centrala områden. Det gäller bland annat hur regeringen ser på utformningen av skolans finansiering, den så kallade skolpengen och en närmare precisering av ansvaret mellan stat och kommun härvidlag. Samma sak gäller områden som vinstuttag hos fristående skolor, principer för skolval, regleringar av gruppstorlekar, hur betygsinflation ska bemästras samt hur lärares dokumentation och administrativa uppgifter kan minimeras.

För Sveriges Lärare rymmer den utbildningspolitiska arenan stora ytor för fortsatt påverkansarbete.

Partsförhållandena i Sverige har rubbats på senare år. Tydligast är att regeringen i vissa frågor hotat med lagstiftning i de fall arbetsmarknadens parter inte kommer överens om reformer. Många arbetsgivare intar ett mer restriktivt förhållningssätt till facklig tid. Sammantaget bidrar detta till svårare förutsättningar för det fackliga arbetet såväl lokalt som centralt.

Sjunkande facklig organisationsgrad

En hög organisationsgrad är grunden för vårt fackliga inflytande. Vi ser idag en oroande trend i västvärlden och på svensk arbetsmarknad med en allt lägre facklig organisationsgrad. Sveriges lärare har i jämförelse en hög anslutningsgrad, men måste ha beredskap för att förhindra att den generella trenden med lägre facklig organisationsgrad vinner insteg bland våra medlemsgrupper.

En lika stor utmaning är lärarbristen som medfört att ett stort antal obehöriga uppbär lärartjänster. Förutom de negativa effekter detta får på utbildningens kvalitet och för lärarnas arbetsbelastning, så medför lärarbristen en reducerad rekryteringsbas för förbundet. Det ligger därmed på flera sätt i lärarkårens intresse att lärarbristen pressas tillbaka. Fler måste vilja utbilda sig till lärare, vilket i sin tur kräver ett mer attraktivt läraryrke.

Etablerande av Sveriges Lärare lokalt

I processen inför att bilda Sveriges Lärare har det varit av vikt att skapa förutsättningar för att ta till vara engagemang och kompetens vilket tydligt har framgått även i de övergångsregler som finns för att etablera förbundet. Vid årsskiftet övergick alla förtroendevalda från de båda tidigare organisationerna till nya förtroendeuppdrag med liknande karaktär i den nya organisationen. Totalt sett samlades engagemanget från ca 22 000 förtroendevalda i ett och samma förbund.

Sveriges Lärares har 331 föreningar på lokal nivå:

- 290 lokalföreningar,
- 8 regionalföreningar med kommunalförbund som huvudman,
- 4 regionalföreningar med region som huvudman,
- 2 riksorganisationer varav en för statlig sektor och en för privat sektor,
- 20 riksföreningar inom privat sektor och
- 7 riksföreningar inom stat och andra sektorer

Av alla föreningar har 45 färre än 100 yrkesverksamma medlemmar och totalt cirka 280 föreningar har färre än 1000 yrkesverksamma medlemmar. Medianföreningen ligger på cirka 300 yrkesverksamma medlemmar. Totalt hade 280 av 331 föreningar inom Sveriges Lärare per den 8 september 2023 rapporterat att man hållit årsmöte med val av förtroendevalda på lokal nivå. Med inrapporteringen som källa konstateras att av dessa 280 föreningar har 107 valt att inrätta skolformsföreningar. 33 föreningar har dessutom

valt att inrätta andra föreningar för specifika verksamhetsformer inom skolan (ex kulturskola, SYV, anpassad grundskola/gymnasium, vuxenutbildning, barn- och elevhälsan, fritidshem, resurscentrum och pensionärer) samt att det inom riksorganisation stat och andra sektorer bildades en annan förening för Skolinspektionen.

Under våren 2023 skickades en enkät ut till föreningarna på lokal nivå med temperaturmätare på hur samarbetet i föreningen fungerade. Tre fjärdedelar rapporterade att samarbetet fungerade bra eller mycket bra. En sjättedel ansåg att samarbetet fungerade okej, var tionde svarade att man precis börjat samarbetet och 2 procent angav att samarbetet fungerade dåligt. Utmaningar som angivits handlar om tidsförutsättningar i många fall, det vill säga svårt att få tid tillsammans. Exempel på övriga utmaningar som nämndes är olika organisationskulturer, brist på kunskap om varandras verksamhet, ojämnt engagemang, oförmåga att tänka nytt och en del praktiska förutsättningar som medlemsregister.

Distrikten

Under våren har det fram till och med den 24 maj i alla 22 distrikt genomförts distriktsråd. Några distrikt hade då haft ett distriktsråd, några två och andra tre. Det har varit fysiska träffar, hybrid eller digitalt. Några distrikt har valt att enbart ha digitala distriktsråd under våren. Det gäller både distrikt som är nationellt omfattande, men också distrikt Södra Skåne där avstånden är bland de kortaste.

Under distriktsråden har det diskuterats flera praktiska saker kring ekonomi och genomförande av utbildningar, inte minst i norr där avstånden är långa. Distriktsråden har på vissa håll även haft erfarenhetsutbyte av olika slag och tittat på distriktens uppdrag och styrdokument. Nästa steg i utvecklingsarbetet med distrikten är att skapa ännu bättre förutsättningar för erfarenhetsutbyte och uppföljning samt att fördjupa sig i distriktrådens uppdrag. Det är också av stor vikt att distrikten har möjlighet att bidra till att förbundet har välutbildade och kunniga ombud.

Sveriges Lärares inriktning framåt

Framtidens samhälle skapas i dagens förskola och skola. Ett jämlikt, demokratiskt och kunskapsintensivt samhälle imorgon kräver en likvärdig, kompensatorisk och kunskapsfokuserad skola idag. Sveriges Lärare ska driva på för att skapa rätt förutsättningar för detta i lärarnas vardag.

Sveriges Lärare ska samla lärarkåren för att stärka vår kraft. Medlemsantalet ska öka och vi ska ha stark lokal förankring och kunniga och aktiva ombud och medlemmar på alla arbetsplatser som agerar i professionens intresse. De frågor som Sveriges Lärare driver ska ha hög legitimitet i lärarkåren och vara välförankrade inom organisationen genom demokratiska arenor präglade av delaktighet och dialog.

Sveriges Lärare ska sätta agendan och ligga steget före arbetsgivare, politiker och makthavare. Vi ska lyckas teckna avtal som stärker medlemmars inflytande över sitt

professionella uppdrag och lägger grunden för balans mellan uppdraget och villkoren för att utföra detsamma. Sveriges Lärare ska vara en stark aktör i den svenska partsmodellen.

Sveriges Lärare ska påverka politiken lokalt och nationellt så att läraryrket blir mer attraktivt och lärarutbildningen mer eftersökt. Utbildningspolitiken ska ändra kurs så att investeringar i skola och utbildning ges hög prioritet. Politiska beslut ska fattas som värnar lärarnas autonomi och reglerar faktorerna som skyddar läraryrket mot en orimligt hög arbetsbelastning. Reformerna ska genomföras som bryter marknadskrafternas grepp över skolväsendet.

Den interna demokratiska processen ska vara stark i Sveriges Lärare, så att olika åsikter kan föras fram och mötas med respekt. Sveriges Lärare ska alltid ta avstånd från antidemokratiska handlingar och organisationer. Sveriges Lärare ska genom internationellt samarbete verka för varje lärares rätt att organisera sig i starka, oberoende och demokratiska fackliga organisationer.

Förbundsstyrelsen för Sveriges Lärare ska ha ett lyssnande och dialogskapande ledarskap och ett tydligt fokus på de mål som lagts fram i den demokratiska processen inom Sveriges Lärare. För att nå dessa mål ska Sveriges Lärare som organisation ha det bästa fackliga medlemserbudet och kunna leverera stor medlemsnytta på ett kostnadseffektivt sätt.

Ökad regelstyrning

För att skolväsendet ska kunna fungera som bildningsinstitution går det att ifrågasätta hur rimlig dagens mål- och resultatstyrning är. Kongresspolitiken som beslutades 2022 pekar ut behovet av att reglera undervisningens förutsättningar, det vill säga faktorer som undervisningsgruppernas storlek, undervisningstiden, timplaner och lärarnas tid till för- och efterarbete av sin undervisning. Även den fysiska arbetsmiljön behöver bli föremål för starkare reglering. Tanken är att ökad regelstyrning kring undervisningens förutsättningar kan skapa ett skyddat hägn inom vilket lärares yrkesprofessionalism kan verka. Detta är inte främst en fråga mellan parterna, utan är i allra högsta grad en lagstiftningsfråga som Sveriges Lärare ska driva gentemot de nationella politiska beslutfattarna.

Tillit till professionen

Termen profession brukar definieras som en yrkesgrupp som uppbär samhällets särskilda förtroende utifrån att yrkesgruppen har en gedigen kunskapsgrund som gör att yrket kan och bör utföras med ett stort mått av självständighet. Med andra ord uppbär en profession samhällets tillit i kraft av sin kunskap. Professionella verksamheter bygger på principen om att bästa resultat åstadkoms om beslut och bedömningar överläts åt de yrkeskunniga, i stället för en modell med hög grad av detaljstyrning av verksamheten. De regleringar som vi anser behöver göras i professionsstyrda verksamheter handlar om att skydda professionens autonomi från andras inflytande. Bara genom att använda ordet *lärarprofession* blottläggs en insikt om att den externa styrningen av skolan behöver

vara begränsad för att lärarkåren ska ha ett stort mått av frihet att själva utforma undervisning och lärande. Sveriges lärare ska arbeta för att öka läraryrkets friutrymme för professionella bedömningar.

Av detta följer att lärare ska få vara lärare. Sveriges lärare ska verka för att värna skolan som kunskaps och bildningsinstitution och motverka tendenserna där skolväsendet förvandlas till en serviceinrättning och all-i-allo-instans.

En oberoende och stark yrkesetik

En väl utvecklad yrkesetik är en del av grunden för ökad tillit till lärarprofessionen från samhället, ökad autonomi och inflytande över yrket. Däri ligger också en stark koppling till forskollärares och lärares legitimation. Lärare som profession ska äga bedömningen av och ansvaret för yrkesetiken. Lärarnas yrkesetiska råd har en viktig uppgift för att ge rekommendationer, råd och stöd till lärare i yrkesetiskt svåra situationer. Sveriges Lärare ska agera med kraft mot politiska beslut som riskerar strida mot yrkesetiken.

Utbildning för kunskap och bildning

Svenskt skolväsende har sedan flera decennier ett styrsystem som utformats med en rad marknadsekonomiska mekanismer. De negativa konsekvenserna av detta har successivt visat sig med allt större kraft. Sveriges Lärares kritik mot marknadsanpassningen av skolväsendet har handlat om en serie systemfel; skolpengen är felkonstruerad och ger inte de kommunala huvudmännen ersättning för sitt mer långtgående ansvar, skolvalets nuvarande utformning har en segregrande effekt, rollfördelningen förskjuts från en lärare-elev-relation till en relation där elever och vårdnadshavare kan inta en långtgående kundroll som inte är förenlig med en likvärdig och professionsstyrd utbildning. Till detta kommer att strävan efter ekonomisk vinst blivit vissa huvudmäns drivkraft för att bedriva skolverksamhet.

Sveriges Lärare kräver en grundlig reformering av dessa systemfel. Förbundet ska aktivt arbeta för ett likvärdigt och professionsstyrt skolväsende där kunskap och bildning står i fokus.

Sveriges Lärares organisation

Sveriges Lärare består av Sveriges lärare, studie- och yrkesvägledare och studerande till dessa yrken. Sveriges Lärare har som helt överskuggande syfte att stärka medlemmarnas ställning. Att vilja bli och fortsätta arbeta som lärare ska vara ett självklart val. Detta förutsätter en stark facklig organisation med en utvecklad inre demokratisk process. De frågor som Sveriges Lärare driver ska ha hög legitimitet i lärarkåren och vara välförankrade inom organisationen.

Sveriges Lärares organisation, nationellt och lokalt, ska hänga ihop som en helhet. Uppgiften som facklig organisation ska vara att stötta och förmå medlemmarna att driva frågor lokalt och på arbetsplatsen. Inom Sveriges Lärare ska det vara lätt för medlemmarna att agera tillsammans.

Medlemmarnas behov och förväntningar är därför det som alltid ska styra förbundets verksamhet. Medlemsundersökningar och arenor för dialog ska vara vägledande för förbundets verksamhet. Olika medlemsgruppers särart och enskilda medlemmars preferenser ska fångas i förbundets samlade verksamhet. Detta ställer krav på en ändamålsenlig, engagerande och lyhörd organisation.

De organisatoriska utmaningar som etableringen av den helt nya organisationen Sveriges Lärare naturligen för med sig när två tidigare organisationskulturer möts ska övervinnas. Vägledande för arbetet ska vara strävan efter största möjliga medlemsnytta och största möjliga medlemsengagemang.

Ökat antal medlemmar

Ett övergripande mål för Sveriges Lärare är att successivt växa i medlemsantal och organisationsgrad för att vinna ökad facklig styrka och ökad medlemsnytta. Rekryteringen av fler medlemmar är med andra ord intimt kopplad med målen om att öka organisationens samhälleliga inflytande och bli en starkare röst i den nationella skoldebatten.

Sveriges Lärare hade enligt månadsrapporten i juli totalt 293 132 medlemmar varav 220 598 var yrkesverksamma medlemmar. Det är en minskning i relation till det medlemsantal som fanns i förbundet vid etablerandet av Sveriges Lärare. Vi kan konstatera att det har krävts stor kraft och fokus för att etablera Sveriges Lärare. Det är avgörande att vi inom förbundet lyckas förflytta vårt fokus till vår fackliga verksamhet, inklusive ett ökat fokus på rekrytering av medlemmar.

Sveriges Lärares ekonomi

Det är medlemmarna som är förbundet och som också står för dess finansiering. Det är därför helt centralt att vår fackliga verksamhet byggs utifrån medlemmarnas vardag. De lokala föreningarna i Sveriges Lärare ska ha förutsättningar att bedriva verksamhet och ha nära kontakt med medlemmar och ombud, för att också kunna göra reell skillnad i medlemmarnas vardag och på arbetsplatserna. Förbundets medlemsantal genererar också den ackumulerade fackliga tiden för Sveriges Lärare, vilket är en viktig resurs för förbundet.

Sveriges Lärare har i idag en medlemsavgift på 280 kronor för yrkesverksamma medlemmar för åren 2023 och 2024. 280 kronor är lägre än de avgiftsnivåer som gällde inom tidigare förbund. En bibehållen avgiftsnivå är eftersträvensvärd, men fordrar en betydande restriktivitet rörande förbundets kostnader.

Det betyder att förbundet med ytterst stor varsamhet måste hushålla med hur medlemmarnas pengar används. De första åren kommer stora etableringskostnader att finnas. Förbundsstyrelsens ambition är därför att ha en budget i balans till verksamhetsåret 2026. För att nå dit kommer det krävas att kansli och förtroendevalda gör tydliga prioriteringar i vår verksamhet.

Bilaga: Politik för Sveriges Lärare

Beslutad vid kongress 2022

I denna politiska proposition beskrivs det förbundsgemensamma politiska fundament som förenar lärare och skolledare inom den gemensamma organiseringen samt de delar som berör lärare och skolledare var för sig. Respektive förbund har att ta ställning till de delar som är relevant för det enskilda förbundet. Vidareutveckling och fördjupning utifrån fundamentet sker av de nya organisationerna.

Politik för Facken inom utbildning

Såväl ur historiskt som internationellt perspektiv är det svenska skolväsendet något vi ska vara stolta över. Den väl utbyggda förskolan, den gemensamma grundskolan, gymnasieskolan och vuxenutbildningen har bidragit till ökad politisk jämlikhet och stärkta livschanser. Den högre utbildningen har också gett och ger människor nya möjligheter. Längre utbildning har för många bidragit till högre sysselsättningsgrad och bättre levnadsstandard.

Samtidigt är det tydligt att det svenska skolväsendet har en lång rad problem. Trots målsättningen att skolan så långt som möjligt ska väga upp skillnader mellan olika elevers förutsättningar ökar istället kunskapsskillnaderna mellan olika elevgrupper. Lärares och skolledares inflytande behöver därför stärkas och staten behöver ta ett övergripande ansvar för utvecklingen.

Lärares och skolledares fackliga organisationer har över tid varit och är centrala aktörer i hur skolan utvecklats. Trots detta hotas likvärdigheten och därför behövs en starkare röst för landets lärare och skolledare. De professionellas samlade åsikter, byggda på kunskap och erfarenhet, måste få större utrymme och inte tillåtas att definieras av andra. I en likvärdig och kompensatorisk skola är det de professionellas bedömningar som ligger till grund för de avgörande besluten i verksamheten.

Sveriges lärare och Sveriges skolledare bygger Sverige som kunskapsnation

Vi lärare och skolledare har ett av de viktigaste samhällsuppdragen av alla: Vi ska tillsammans ge våra barn och elever en likvärdig och kompensatorisk utbildning av hög kvalitet. För att vi ska lyckas med vårt uppdrag måste vi ges rätt förutsättningar. Fler måste vilja bli och förbli lärare och skolledare. De senaste årens nedskärningar, ökande arbetsbörda för lärare och skolledare och den gigantiska lärarbristen har visat att kommunerna inte klarar sitt ansvar över skolan. Decentralisering och avregleringar av både lärarnas arbetsvillkor och skolmarknaden har inte tjänat Sverige som kunskapsnation. Resurserna för verksamheten måste därför stå i förhållande till de mål och de förutsättningar verksamheten har. Förskola, skola, fritidshem, kulturskola, vuxenutbildning och högre utbildning måste vara arbetsplatser där rätt förutsättningar finns för alla yrkeskategorier att kunna utföra ett arbete med hög kvalitet. Det ska vara

balans mellan det professionella uppdraget som det uttrycks i läroplaner och skollag och förutsättningarna för att möta kraven.

Därför krävs att:

- ett yrkesliv som lärare eller skolledare lönar sig ur ett livslöneperspektiv. Lärares och skolledares reallöneutveckling måste därför fortsätta under hela yrkeslivet och lönen måste spegla det ansvar och den komplexitet som uppdraget innebär.
- arbetsbelastningen för skolledare och lärare minskar genom bland annat minimerade dokumentationskrav, stöd från relevanta yrkesgrupper, en tillgänglig och välfungerande elevhälsa som jobbar främjande och förebyggande samt en välfungerande studie- och yrkesvägledning.
- lagar och kollektivavtal måste säkra förutsättningar för balans mellan arbetsuppgifter och arbetstid. Lärares och skolledares kärnuppdrag runt undervisningen måste värnas.
- lärares och skolledares yrkesetik värnas, vårdas och sprids.
- arbetsgivarna säkerställer ett systematiskt arbetsmiljöarbete för såväl lärare som skolledare.
- lärares och skolledares autonoma inflytande över verksamhetens behov stärks och säkras, det professionella friutrymmet att utföra det nationella uppdraget respekteras och att inflytandet över verksamhetsnära frågor ökar.
- staten tar över huvudansvaret för finansiering, resursfördelning och likvärdighet i hela skolväsendet samt säkrar öppenhet och insyn. Staten måste också öka sin styrning av skolväsendet genom att bland annat regionalisera skolmyndigheterna.
- staten tar ansvar för kompetensförsörjningen av lärare så att alla barn och elever undervisas av legitimerade förskollärare respektive legitimerade och ämnesbehöriga lärare.
- staten tar över huvudansvaret för lärares och skolledares fortbildning genom att ett nationellt professionsprogram för legitimerade och behöriga lärare och rektorer inrättas. Professionsinflytandet över kriterier och innehåll i professionsprogrammet ska vara stort. Ett meriteringssystem upprättas parallellt med professionsprogrammet.
- den skolnära forskningen och samverkan mellan skolan och akademien stärks, bland annat genom att fler lektorat inrättas i skolväsendet. Professionsforskningen måste utvecklas och lärarna och skolledarna måste ges förutsättningar att sätta sig in i och verka utifrån de senaste vetenskapliga rönen.
- finansieringssystemet förändras genom en lägre skolpeng som ersätter friskolor efter deras faktiska uppdrag och/eller att en klassbaserad finansiering ersätter dagens elevpengssystem.
- skattpengar avsatta för en likvärdig och kvalitativ skola ska användas till att möta de behov som finns i skolan. Vinst och marknadsskola ska fasas ut och till dess detta är genomfört ska eventuell vinst återinvesteras i verksamheten. Aktiebolag är inte en långsiktigt hållbar driftsform för att driva skolverksamhet.
- det nuvarande systemet med entreprenader inom vuxenutbildningen ska ersättas med ett långsiktigt hållbart system som präglas av kvalitet, kontinuitet, långsiktighet och trygga anställningar.
- en nationell reglering för musik- och kulturskolan införs och varje kommun ska vara skyldig att erbjuda musik- och kulturskola.
- skolvalet reformeras i syfte att bryta skolsegregation och öka likvärdigheten, att en skolvalsperiod införs och att kötid slopas som urvalskriterium. Etablering av

skolverksamhet ska regleras med hänsyn till demografi och arbetsmarknadens behov, inte kommersiella intressen.

- meddelarfrihet och offentlighetsprincipen omfattar alla offentligfinansierade skolformer.

Politik för Sveriges Lärare

Lärares kärnuppgift är att planera, genomföra och följa upp undervisning. För att detta ska fungera måste de ges tid att planera och följa upp sin undervisning. Ingen känner elevernas undervisningsbehov lika bra som lärarna. Hur undervisningen ska bedrivas och anpassas efter de behov som barn/elev/studentgruppen och det enskilda barnet, eleven eller studenten har måste därför styras av lärarna. Lärarkollegiet måste därför ha ett reellt inflytande över avgörande faktorer för undervisningen, såsom gruppstorlek och andra anpassningar i andra skolformer.

Därför krävs att:

- undervisningstiden, planeringstiden och undervisningsgruppernas storlek regleras nationellt.
- elevantal och antal skolenheter för studie- och yrkesvägledare regleras nationellt.
- lärares löner motsvarar det stora ansvar och de komplexa uppgifter de har. Att bli lärare måste vara ett attraktivt karriärval, i konkurrens med övriga arbetsmarknaden.
- lärarnas lönestruktur förbättras. Lärarna har låg tilltro till befintligt lönesystem och det är viktigt att lönestrukturen förbättras så att individers olika löner i större utsträckning kan härledas till erfarenhet, formella meriter, skicklighet i yrkesutövningen och ansvar.
- lärarkårens professionella bedömningar av barns, elevers och studenters undervisnings- och stödbehov ges avgörande betydelse i hur stödarbetet sker i förskola, skola och högre utbildning.
- nolltolerans mot hot och våld är en självklarhet inom hela skolväsendet.
- lärarutbildningen stärks genom mer lärarledd undervisningstid i utbildningarna, utveckling av den verksamhetsförlagda utbildningen och förbättrade villkor för VFU-handledare.
- de olika vägarna till läraryrket utanför den ordinarie lärarutbildningen måste hålla samma kvalitet och ställa samma krav som den ordinarie utbildningen. Det ska vara tydligt vad som krävs för att bli legitimerad lärare.
- introduktionsperioden för nyblivna lärare säkras och stärks. Mentorerna måste få goda förutsättningar att introducera nya kollegor i lärarrollen.
- lärare har vid behov tillgång till professionell handledning som stöd i yrkesrollen.
- digitaliseringen av undervisningen i förskolan och skolan drivs utifrån lärares bedömningar om, när och hur undervisningen gynnas av digitala hjälpmedel.
- administrativa digitala system inte medför dubbelarbete eller ökar arbetsbelastningen.
- närundervisning ska vara huvudregeln och fjärr- och distansundervisning undantaget. Användningen av fjärr- och distansundervisning utgår från lärarens bedömning av elevernas och studenternas behov.
- antagningen till SFI och övrig vuxenutbildning regleras nationellt. Staten och huvudmän satsar mer på vuxnas lärande och vuxendidaktik.